

ДҮЙ ДҮРШЭЛЫНЬ ҮАЙШААГДАБА

Партийн Тарбгагатайн райкомой биорогой ээлжээт заседани болохо, байгаалиа дуратайгаар хурагшадые хүмүүжүүлэх талаар Зайбайкалин дунда хургуулийн партинын организацион болон дирекциин ябуулдаг хүдэлмэри тухайн асуудал зүбшэн хэлсэгдэв. Энэ асуудалар тус хургуулийн директор Х. Д. Гочеева тоосохон байна.

Партийн райкомой бюро ямар ушарһаа энэ асуудалье хаража үзэхэ болобо гэшэбэ?

Экологи хадаа ургамалай ба ан амитадей харилсаа, мун оршон байгаалтай харилсалгин тухэл шэнжнүүдые шуудалдаг эрдэм мун. Оршон тойронхи байгаалидаа гамтайгаар хандагалье хүч зонхой ухаан болондо нэбэрүүлгэе экологиэсэ хүмүүжүүлгэ гэжэ ойлгонобди. Хүн зонхой ажыабуулгаһаа уламжалан, үйлдэбрийн хороото бодосуудтай угаан уянар огторгойгоор тарана, гол мурунууд буралдагана, эмхир гуримгүйгөөр ой модо болонгоһоо дулдаган, гол горхойнууд шэргэнэ ха юм. Алтан шаргал наранай элшэ хүсэн, тунгалаг агаар, ариуухан сэрбэ үнэний ноосэ баялигууд баһал хэм хэмжүүртэй гэшэ ааб даа. Энэ бүгэдые гүйдэ һайнаар эшаглажа, мун арьбадхэжа шадягагүй һаамнай, юртэмсэ түбидэмнай хохилол ушаруулагдаха гэжэ гу, али экологиэсэсэ эхэ хохилол тохболдожо болохо жэмээтэй ха юм.

Ойдоо хургуулин бэшэ, харин имгалт Зайбайкалин дунда хургуулин хүдэлмэри тухай асуудал юундэ партинын райкомой биорогой анхараг татааб?

Энэ хургуулиа экологиэсэсэ гэжэ гу, али байгаалиа дуратайгаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар табигданхай гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ хэрэгтэй. Буряа ороной ан амитадей ба ургамалай аймагые хаюуулан хургуулин байгаалин музей 1983 ондо нээгдэһэн байна. Музей соо РСФСР-эй Улаан дэбтэр, олон тоото паншедуудые, экспонатуудые харахат. Хургуулиа үрэ жэмээтэ саад бичи. Яблони, үхэр нюдэн, сливэ, вишни, шасаргана, малина, крыжовник эндэ ургадаг. Хургуулин дэргэдхи уястотга, теплицэдэ ургуулагдаһан продукция хураагдажа, хургуулингаа столоводо дамжуулагдадаг. Агууехэ Ивалтын 40 жэлэй ойн хүндэлгэдэ Алдар солын сээрлэри соо 500 гаран хуан хууллагдаа. Энэ хүдэлмэридэ дайнай 27 ветеран хабадалсаһан байна.

Сөблэй байшон соо сээгүүдэй выставкые сельсоведэй гүйсэдкомой эмхидхэхэ, хургуулингаа теплицэ соо ургуулан сээгүүдэ баглаанууд болгожо табигдан тус хургуулин хурагшад эндэгдэхэ һури эзэлэв. Тимхээ В. И. Ленинэй Алдар солын хүшөөнүүдые хурагшад хурауһалжа, клубанууд сооны сээгүүдые тарилдаг заншалтай. Хурагшадэй эндэбхитэй хабадалтайгаар «Байгаалиа Ленинэй заабаран хандаха», «Шубуудай үдэр», «Алтан намар» болон байгаали хамгаалха талаар бусад эмхидхэ абуулганууд тусэбэй ёһоор бэлүүлгэдэгэ байна. Тэрэһэлэн байгаали хамгаалха асуудалуудаар лекци, элндэлнүүд уншагдадаг, хөөрлөдөөнүүд эмхидхэгдэдэг юм.

Бүхэ хурагшад 4-дэхи классһаа эхилжэ, Байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин эмхин гэшүүд болодог. Энэ эмхине биологийн багша В. С. Цыренова толгойлодог. Хургуулиа өөһдүн лесничествэ бичи, «сэхири», «ноогоон» патрульнууд эмхидхэгдэхэй.

Зайбайкалин дунда хургуулинхид район соогоо түрүүлэн хуралсалэй экологиэсэсэ зүргэ гарганхай. Хоёр километр угай зүргын түгэс һайн гэхээр бэшэе һаан, эндэ хурагшад олон юмэ мэдэхэ абадаг байна. Энэ зүргэ В. И. Ленинэй хүшөөгэй хажууһаа эхилдэг юм. Имгалт хүшөөгэй дэргэдэ байгаали хамгаалха хуули тухай хөөрлөдөөн болодог байна. Тимхээд зүргэнэ хургуулин үрэ жэмээтэ саадай, хургуулин дэргэдхи уястотгай хажуугаар гараад, тэрэһэлэн һөөг бургаһануудаар элбэг наран тужа хүрэтэр гэрэлжэлэв. Ой соо хөөрлэдэхэ асуудалууд аргагүй олон байдаг. Жэмээлхэдэ, үнэһэй ажамидаралда ой модоной дүүргэдэг үүргэ, газарай хүрһэй хаха зүбшэн жалгануудтай тэмсэлгэ, наранай үндэрһэн тухай...

Зүргэ саашаа үргэлжлэхөөр «Зайбайкалинскэй» совхозой ан үсэбэрлэгийн фермэдэ хурагшадые асарна. Байгуулагдаһан 40 жэлэйгээ оёе 1986 ондо тэмдэглэхээр байһан энэ фермэдэ 100 мянга шахуу норко, 15 мянган үндэн үсэбэрлэгдэдэг. Ферма дээрэ совхозой эрхмэй хүндэ тухай хөөрлөдөөн болодог байна. Жэмээлхэдэ, совхозой дүүр шүлхэнтэй ан үсэбэрлэгшэ В. А. Копылова, совхозой директор Н. М. Соин хурагшадэй эрхмэй нүхэдхэ болонхой. Хургуулин шеф болохо совхоз хургуулин музей шэнжэлэн тухээрхын тула 3 мянган тухээр гаргалһан байна юм.

Эдэ бүгэдые хөөрэхэдэ, тус хургуулиа бүхэ юмэн жэгдэ һайн гэжэ уншагдад ханахадаа болохо. Энэ буруу. Партинын райкомой биорогой заседани дээрэ дутуу дунданууд элирүүлгэдэ. Тодорхойлол, хургуули Зандиска мехлэсхоттой дүтин холбоо байгуулагүй, байгаалин эдир нүхэдэй клуб эмхидхэгдэггүй, хуралсалэй экологиэсэсэ зүргэ дээрэ харуулан ойлгуулаха тэмдэгүүд хэгдэггүй байна юм.

Гэхэтэй хамта, байгаалиа дуратайгаар хурагшадые хүмүүжүүлэхэ талаар Зайбайкалин дунда хургуулин хүдэлмэрин дүй дуршалье партинын райкомой бюро һайшажа, райкомой бусад хургуулинууда нэбэрүүлгэе дуралһан байна. Илангата хуралсалэй экологиэсэсэ зүргэнүүдые зохион байгуулаха, хургуулинууда, СПТУ-да байгаалин нүхэдэй клубуудые нээжэ гэжэ онсо заагаа.

Арад зонхой зүбшэн хэлсэгдэ табигданан СССР-эй Экономическа ба социальна хүжэлтын гол шэглэлүүдэй проект соо оршон тойронхи байгаалие хамгаалха, тэрэнэй ноосэ баялигуудые бодомжитой һайнаар хэрэглэхэ талаар асуудалдэ ехэ анхараг хандуулагданхай. Тимхээдэ экологиэсэсэ хүмүүжүүлгэ тухай асуудалье партинын райкомой бюро зүбшэн хэлсэгье һайн хэрэг гэжэ тэмдэглэгдэв. Энээнэй райкомой хургуулинуудай байгаали хамгаалха хүдэлмэри һайжаруулагда шэнэ түлхисэ болохо байһандан эгитгэлтэй.

Л. АНЦИФЕРОВ,
манай штатнабшэ корр.

— Ой модоной-ажыһангаа ямар түрүү коллективэ нэн түрүүн нэрлэхэ байһат? — гэһэн асуудалтайгаар тус ажамидиректор Н. И. Родионов то хандаһанхай, байл бодомжоложо байнгүйгөөр:

— Гашайн лесничествэ,— гэжэ Николай Иванович хариуцаа һэн.

Үнэхөөрөөшье, Гашайн лесничествын коллективэ магтаалай халуун үгэнүүдтэ хүртэхэ ёһооруул хүртэнэ. Юуб гэжэдэ, Мухар-Шэбэрэй райкомой лесничествэнүүдэй дунда байгша ондо дэлгэрэн социальн мурсыөөндэ көвртэл бүхэндэ гашайнхид илажа, оньһонгоо руулагдамал ой модоной ажамидиректор Улаан тугые найдамтайгаар абана явса. Тэрэһэлэн райкомойнгоо 5

лесничествын дунда гашайнхид түрүүлэхэ гадна республиканска Ой модоной лесничествын лесничествэнүүдэй дундаһаа хэдэн дахин эрхмилэжэ гараһан габыятай.

луулга 125, һархаг бэлэдхэлгээр тусбэ 108 процент дүүргэдэг. Тэрэһэлэн модо һуулгага, хүмээлэй аюуллаа һаргилэхэ хүдэлмэринүүдэй тусэбүүд мун лэ үлүүлгэдэ.

дэй хүсөөр һайн дүнгүүд туйлагдаһа. Эбэйгэ ээтэйгээрээ, үндэр модэрэл болон харуулсага эхэтэйгээрээ тус бригада шалгарда. Мун бригадириньшэ эрилтэтой хүн,

рэгүүдээр һонирхожо байдаг. КПСС-эй XXVII съездын үзэмжээр, мун бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэгдэхэ табигданан партинын документүүдэй проектүүд тухай суглаан лесничествэдэ һаяшаг болоһон байна. Тэндэ олон хүн өөһдэһингөө һанамжануудые хэлээ. Суглаанда хабадагшад үгэ хэлэхэдэ, илангата СССР-эй Экономическа ба социальна хүжэлтын гол шэглэлүүдэй проект соо хараалгаданан зарилганууд дээрэ тогтожо, оршон тойронхи байгаалиа һайнаар хамгаалха, байгалин арьбадхэ хэрэгтэ бүхэ хүсэ шадалаа зоюулагдаһан гэжэ мэдүүлээ һэн.

М. ЦЫРЕНОВ,
манай штатнабшэ корр.
Мухар-Шэбэрэй район.

УЛААН ТУГТА КОЛЛЕКТИВ

Гашайн лесничествын туйлагда дүнгүүд ходоодо дээрэ, мун тогтууртайшые байдаг. Энэнь һайн.

Жэмээлхэдэ, юһэн һарын туршда тусэбтэ даабаринууд хэдэ бэлүүлгэдэг гэжэ харамаг үзэбди. Модо шэнгэрүүлэн ололтог 140 процент, эм домто ургамалнуудые суг-

Лесничествын коллективэ 25 хүнөө бүридэдэг юм. Модо шэнгэрүүлэн отолодог Н. А. Шадриной бригада коллективэйнгээ үйлдэбрийн программые бэлүүлгэдэ горитой хуэбита оруулдаг байха.

Бригадын гэшүүд Д. И. Колесников, Ф. К. Зырянов, В. Г. Платонов, Н. В. Анцын гэгшэ-

һайн нүхэр юм. Ой модо харуулагдашад Н. В. Черных, И. М. Калашников, түймэр сарадаг автомашинин жоолошон В. Т. Павлуцкий гэгшэд өөһдэнгөө уялануудые гүйсэд бэлүүлдэг байна.

Эдээр республика, орон соогоо, мун хилиншые саагуур боложо байһан үйлэхэ-

Улаан тугта байгали

САНЫН ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ

Үбэлэй дунда хүйтэн
Ушөөл янгинаа үдхэн,
Санаһан хур...
Гүйхэн
Санын зүргэ эхлэхэй!

Тэдэй мурнуудые мурхэн,
Тэнэнэб,
удан тэнэнэб,
Хүнэнэ, түрэн гэхлэн,
Хүсэхэл хүсэлтэй гүйнэб,
Дажаһан хүрэн бөлжи
Дабшасанаа,
далайсаһаа

Дандаа тэннэб гэхлэн
Дабшасанаа шэдлэл саһаар.
Хүе доромни бордоһон
Хүүсэб эшхэрнэ,
Сааша алад ошоһон
Санын зүргэ эхлэхэй!
Яба улээг лэ һалхин,
Ямаршые уларһа хамаагүй—
Ухаандай

тэхэрнэ
Урма баяраар халла гү?
Тэрүүхэн бүрэлдэхэ шамайе
Тэнсэнгүйхэн хүсэхлэби,
Бусайдаһан замаар

шармай,
Бусажал яран эрэхлэби.
Үбэлэй үдэрэй хэсиг
Үгэнэб шалдаа гэхлэби,
Санын зүргэ—бэшэ
Санын дээр үнша гэхлэби.

Дуран тухай мурнууд
Уран гоһор аржыха!
Дуулим талам,
санаһан хурнууд
Дуугай байсаад баталхам.

А. ЖАЛСАНОВ.

Улаан тугта байгали

Улаан тугта байгали

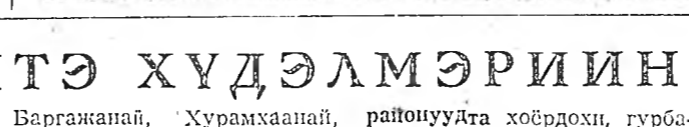
Улаан тугта байгали

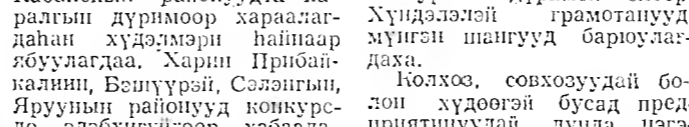
Улаан тугта байгали

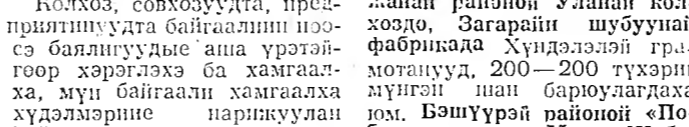
Улаан тугта байгали

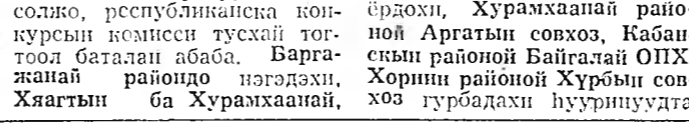
Улаан тугта байгали

Улаан тугта байгали

Улаан тугта байгали

Улаан тугта байгали

УНАНАЙ АРЮУН СЭБЭРИЕ ХИНАГШАД

Уна хамгаалха ба ашагалгыне гуримшуулан хэрэглэхэ талаар Зайбайкалин биологическа управлэтын Улаан-Үдэн гидрохимлабораторин коллективэ тиннээ ороёо бэлэшье һаа, хариусалта эхэтэй ажилтай юм. Республиканска науу сөөрэмүүдэй, гол мурнуудай, булагуд болон худагуудтай унанай арюун сэбэрие хинан шалгалта тэдэний гол уялга гэшэ. Тэрэһэлэн тэдээр уна ашагалха тухай асуудалаар заабар, зүбшөөд үгэдэг. Мун уна арюун сэбэрээр ашагалһан, технолөгическа шэнэ процесүүдые нэбэрүүлгэ, уна багаар гаргалһаха гү, али уна хэрэглэһгүйгөөр эрхлэгдэдэг онол аргатууды бэдэрэх хэрэгые хинан шалгалдаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: санитарна анализэй лабораторини ахалагша инженер-химик С. С. Толмачева; гидрохимлабораторини анализическэ бүлэгэе хуталбэрлэгшэ С. М. Тумурова (баруун гарһаа), техник-химик Н. М. Вилкулина.

В. ПЛУТТЫН фото.

ЭДЭБХИТЭ ХҮДЭЛМЭРИН ДҮНГҮҮД

БАЙГААЛИ хамгаалха талаар республикын худло индустриэй ажахынуудтай, предпринимательн союзондоһон хоёр жэлэй конкурсын дүнгүүдэ сооголдобо. Тус конкурсоо ходоогэй олоһон ажахынууд хабадалсаа. Табан зуу гаран мэргэжлэтэдэ болон нитын эдэбхитэдэй хабадалсаһангаар 210 шалгалта эмхидхэгдэв, 360 лекци уншагдаа. Республиканска болон районно газетануудтэ байгаали хамгаалха асуудалуудаар 200 гаран статья толгойлоһон байна.

Конкурсны үедэ газар адууригдэ, унанай ноосэ ашагалдага ехэ анхараг хандуулагдажа, тухайн хэмжээ абуулганууд хараалдан бэлүүлгэдэг. Илангата

Варгананай, Хурамханай, Халтын, Хойто-Байгалай, Кабанскын районнууда харагалтын дүрмөөр хараалгаданан хүдэлмэри һайнаар абуулсаа. Харин Прибайкалин, Вешуурэй, Сэлэнгийн, Аруунын районнууд конкурсоо эдэбхитүүгөөр хабадалсан байна.

Конхо, совхозуудай болон худло индустриэй предприниматүүдэй дунда нэгдэхи һуури эзэлһэн Варгананай районной Улаанай колхозно, Загарайн шубуунтай фабрикада Хүндэлэлэй грамотанууд, 200—200 тухарин мүнүнги һан барюулагдаха юм. Вешуурэй районной «Поледа» колхоз, Мухар-Шэбэрэй районной мехлэсхот хөвдөхи, Хурамханай районной Аргатын совхоз, Кабанскын районной Байгалой ОПХ, Хорин районной Хурбин совхоз гурбадахы һууринууда

гараба. Конкурсоо шангай һууринуудые эзэлһэн эдэ ажахынууд Хүндэлэлэй грамотануудаар, 150—100 тухарин мүнүнги һангууд хурауулагдаха юм. Тэрэһэлэн конкурсоо эдэбхитүүгөөр хабадалһан ажахынууд хурауулагдажа, мэргэжлэтэдэ, нитын эдэбхитэдэ грамотанууд, шангууд барюулагдаха фототэй. Хэдтэ бэ габэл, Б-Д. Цыренов, В. М. Аносов, Л. С. Назарова, Ц. Ж. Ширалдоржиев болон дун хамта 23 хүндэ конкурсын шангууд үгтэхэ юм.

А. КОСЫГИН,
Буряадай АССР-эй
Агропромышленни
комитетэй ахалагша
инженер.

ШОНО: ХЭНДЭ ХЭРЭГТЭЙ АРЬЯТАН БЭ?

Улэгшэн шоно хорооной түлөө 150 тухэйр, эрэ шоно—100, гүлэгшэй түлөө 50 тухэйрэй мүнүнги шан абадаг болонох. Гүлэгшэе үнүн соһон хэзэһэй хамта барихан хүн 200 тухэйрэй шанда хүртэхэ ээрэгтэй. Энэһэнэ гадна шонын гүлэгшэе олоор хюдаһан ануушадта урмашуулын нэмэлтэ шан барюулаха хараалагдаһанхай. 1983 оной январин 1-һээ шонын ариан 34 тухэйрээр тусагдадаг болонох. Урланд 12 тухэйр 50 мүнүнгөөр абадаг һааб даа.

Ингэжэ шононой тэмсэлгэе эрид шангедуулан дээрлэнэ 1980 ондо энэ арьятанай тоо толгойн ургамалтай гүрэнэй дэбихэр дээрэ зогсоогдонхой байна. Тэрэһэлэн СССР дотор шонын 35.733 ариан бэлдхэгдэв. Энэ хадаа һүүлэй 100-аад жэлэй хугасаа соо эгээн эхэ тоо болоно.

Урдан манай республика дотор шононой олоор баригдадаг байһан юм. 1937 ондо 1672, 1947 ондо 988 шонын ариан тусагдаа һэн. Энэ арьятанай тоо республиканын газар дайдада ушөөл олон эаһаа, һүүлэй жэлүүдтэ дунда ээрэгээр Буряадай АССР-эй дэбихэр дээрэ 250—300 шахуу шоно хюдагдаһа, Энэ тон үсөөн гэшэ. Хэжигын, Түн-

хэнэй районуудта энэ жэлдэ шононой нитын адуу мелда орожо, ехэ хохилол үзүүлээ.

1984 оной октябрийн 1-һээ байгша оной октябрийн 1 хүртэр шоно хюдаха талаар соносогдонхой республиканска конкурсын дүнгүүд хаяхан гаргагдаба. Байгша оной октябрийн 1-һээ мэдэгдээр, энэ жэлдэ 173 шоно хюдагдаа. Энэ үнэгэршэ жэлэйһиндэ 25 шоно үсөөн болоно. 173 арьятанай тоодо: 71 эрэ шоно, 65 үлэгшэн, 37 гүлэгшэ оролоно. Эдэһэй олонхын буудыдагша хероогодо. Бусдыншэ хабалһанар баригдаа. Баунтын районно Байдаринэй госпрохозо 60 шоно хорожо, агнуури-олаборилгын ажахынуудай дунда эрхмэй үр дүнгүүдые хурауулаба. Баунтын хангаверо-промхоздо, Эздын госпромхоздо эдэ арьятаные хюдалгада хүсэд анхараг хандуулагдаһанхай.

А. В. Жанфар хүртэбэ. Энэ егер 10 шонын арһа тусагаа. Эдэһэй тоодо 2 эмэ арьятан оролоно. Конкурсн дүрмэй эрилтэ дүүргэнэн ануушадэй олодогһонэ боложо, 3-дэй мүнүнги шан хэндэхэ барюулагдагүй. Шонын 6—7 гүлэгшэе барихан Баунтын районной Ц. Ц. Абинов, У. Д. Торгонов, А. И. Хамуев гэгшэд урмашуулын 40—40 тухэйрэй мүнүнги шанда хүртэбэ.

Шоно хюдаха хүдэлмэри республиканын район бүхэндэ ушөөл һулар абуулагдаһан хандаа гэжэ тэмдэглэһ һаа, нэгшэе адуу болохогүй. Мунөө хүртэр энэ арьятанһаа хохидоһон тухай дүүрэн мэдээллүүд хүсэд бүридхэгдэнгүй. «Жэл соо хэди зонин, гахай, үхэр, адуунын зоон болооб!»— гэжэ асуугаа һаа, хэндэхэ зүб харюу үгэхгүй. Эндэ Гострах, республикын Худөө ажамини министрство ээмэтэй. Дурсагдаһан дээдэ эрхмэй зургаанууд өөһдэнгөө мэдэлдэ байһан районной Гострахэй инспекциундхэ, колхоз болон совхозуудһаа шонын ушаруулан хохидол тухай тоо баримтануудые багтооно эрхмэй абадагүй, барилдхэдэйгү байна.

Манай гүрэнэй дэбихэр дээрэ шоно алахда ямаршые хориолгүй юм. Энэ арьятанай тэмсэлгэ хадаа гүрэнэй шухала зорилго, хамтын хэрэг болоно.

Республикын Агропромышленни комитет колхоз, совхозуудай малшадые буу эсгээр, дарч, шабар хүсэд хангаха уялгадаг. Колхоз, совхозуудай буунууд миллицин зүбшөөлөөр нитын адуу мал хурауулагдашадта үгтэхэ ээрэгтэй. Эхэнхи ушарта шоно, шүлүүһэн, бахалдануудай хандад ороод, хуу татажа байхадан, арьятаные айлгаха, алаха арга боложо байдаггүй. Юуб гэхэдэ, тэдээр буу эсгэсгүй ха юм. Малшадые шонын хороо зүбээр хэрэглэхэ тухай заабаритай танилсуулаха, тэдэни хорор хангаха шухала.

Энэ шухала асуудал тухай малшад, ануушад, агнуури болон худөө ажаминиудай мэргэжлэтд өөһдэнгөө һанамжа дурдхалнуудые газетээр дамжуулан оруулаха бээ гэжэ найдагдаһа. Шоно хюдагшын конкурс 1986 оной октябрийн 1 болотор һунагдаһанхай.

М. ГЫЛКОВ,
Буркоопсоюзай кооперационхуудай
трестын охотовед.

«Агнуури болон агнуури ажахы» гэжэ бэхэсоонза журналь редакция 1978 ондо зоолог, охотовед ээрэмтэдые суглуулжа, байгалин бэлхитэ шонын хэди ехэ хохилол ушаруулдаг, ямар нүөө үзүүлдэг тухай һонирхотой хөөрлөдөөнүүдые үнэгэрэ һэн. Эрхэ жэлһин, апрель нарада, СССР-эй ВДНХ-да шоно хюдаха ажал абуулсага зориуулан Буряадаһа семинар хурауурагдаа. Семинарта хабадалһан ануушад, охотоведүүд, эрэмтэд газар бүхэндэ урда урдаһанхай һилдэ олоор шонын үдэһе онсолон тэмдэглэдэ, тэдэни хайра гэмгүйгөөр хюдаха, үндэхэ таһанлан усдахаа гэдэн шидхдэбэр индэн дуугаар баталан абза һэн.

Шоно агналһадые урмашуулын тула 1979 оной январин 1-һээ эхилдэд, шэнэ гуримар шан түлэгдэдэг болоо.

Урдаһан манай республика дотор шононой олоор баригдадаг байһан юм. 1937 ондо 1672, 1947 ондо 988 шонын ариан тусагдаа һэн. Энэ арьятанай тоо республиканын газар дайдада ушөөл олон эаһаа, һүүлэй жэлүүдтэ дунда ээрэгээр Буряадай АССР-эй дэбихэр дээрэ 250—300 шахуу шоно хюдагдаһа, Энэ тон үсөөн гэшэ. Хэжигын, Түн-

хэнэй районуудта энэ жэлдэ шононой нитын адуу мелда орожо, ехэ хохилол үзүүлээ.

1984 оной октябрийн 1-һээ байгша оной октябрийн 1 хүртэр шоно хюдаха талаар соносогдонхой республиканска конкурсын дүнгүүд хаяхан гаргагдаба. Байгша оной октябрийн 1-һээ мэдэгдээр, энэ жэлдэ 173 шоно хюдагдаа. Энэ үнэгэршэ жэлэйһиндэ 25 шоно үсөөн болоно. 173 арьятанай тоодо: 71 эрэ шоно, 65 үлэгшэн, 37 гүлэгшэ оролоно. Эдэһэй олонхын буудыдагша хероогодо. Бусдыншэ хабалһанар баригдаа. Баунтын районной Байдаринэй госпрохозо 60 шоно хорожо, агнуури-олаборилгын ажахынуудай дунда эрхмэй үр дүнгүүдые хурауулаба. Баунтын хангаверо-промхоздо, Эздын госпромхоздо эдэ арьятаные хюдалгада хүсэд анхараг хандуулагдаһанхай.

Манай орон дотор ан гурөөл, шунахай мякша арьятан, илангата шоно хэр уһаа хойшо элбэг байһан гэжэ мэдэгдэв. 1935 ондо шонын тоо толгой 100 мянгадаар тодорхойлоһон гэдэ статистицин мэдээлэл соо тэмдэглэгдэхэй. Эсээр ороно хамгаалгын Агнууер дэһнэй һулуур тэдэний тоо хоёр дахин олоһонхой юм. Эдэ арьятанай хургуудые дүрбэ дахин үсөөрүүлгын түлөө олоһон жэлэй туршда тэмсэл абуулагдаһа.

Дэһнэй жэлүүдтэ шонын агнуури хэжэ хүнэй үсөөрөөшье һаан, 1942 ондо 12,8 мянган, 1943 ондо 15,1 мянган шоно хюдагдаһан байгаа. Дэһнэй һулуур фронтһо агнуушад бусека, шоно хюдагша хэрэглэгдэв бэй.

Хэндэхэ мэдэхээр, шоно мякша арьятан. Тэрэ гол түлэб ан гурөөл, адууна мал бариха элдэг гэшэ. Энэ арьятан айкабтар хүсэтэй, хурдан, арга мэхэтэй юм. Тэдээр эрлийг томо туруута анууудые барихада, олон аянзын арга мэхэ хэрэглэдэг: һургөөрөө абалан, үргэлж хэжэ, отож байгаад агнадаг.

Шононууд адууна малда, агнуури ажахыда айкабтар ехэ хохилол ушаруулаһа. Арадай хамгаалха тэрэнэй ушаруулан хохилол ехэ юм. Гэрэлһаа гадна, шононууд айкабтар халдабартай, галуу үбшэ халуун шунаһай амитадей дунда тарвадаг гэшэ.

УЛАН-ҮЦЭГ УЛ, КАЛАНДАРИШВИЛИ. 23, редактор—2-50-86, приемная—2-54-54, зам, редактора—2-68-08, зам, редактора 2-62-62, отв. секретарь—2-50-86, секретариат—2-66-76, отделы: партийной яланы—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленн, гости и строительств—2-81-33, сельското хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства в быту—2-69-68, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информация—2-60-